

IRA BERLIN—HERBERT GUTMAN

**Osztályszerkezet és az amerikai munkásosztály
fejlődése 1840–1890 között
(A bevándorlók és gyermekeik, mint bér munkások.)***

Az első világháborút megelőző évszázadban elsősorban az 1840 és 1890 között élt amerikai munkásosztály gyakorú értékelése lényeges pontokon homályos maradt, mivel történetírói nem fordítottak kellő figyelmet ennek az új, alárendelt osztálynak 1840 előtti *kialakulására* s az 1840-et követő gyors *fejlődésére*. Következésképpen a 19. század második felében az elit- és a népi kultúra kapcsolatának jellege is problematikus maradt. E nehézségek azon alapulnak, hogy eddig nem sikerült megérteni sem a munkásosztály változó szerkezetét, sem pedig a bevándorlók gyermekeinek e változásban játszott központi szerepét. A jelen dolgozat arra törekszik, hogy az amerikai munkásosztály 1880-as szerkezetét megmagyarázza. Egy rövid időszakot vizsgál oly módon, hogy egyben fényt vet a munkásosztály 1840–90 közti fejlődésének nagyobb folyamatára is.

Az amerikai forradalom és az első világháború között az amerikai munkásosztály fejlődése két elkülöníthető, bár egymást átfedő szakaszban ment végbe. Az első szakaszban, mely a forradalom sodrában kezdődött s az 1837-es pánikot követő évtizedben fejeződött be, a munkásosztály az iparosodást megelőző (preindusztriális) amerikai városok dolgozó lakosságának heterogén, alacsonyabb rétegeiből és öntudatos iparosaitól alakult ki. E. D. Thompson mesteri munkájára, különösen *Az angol munkásosztály születésére* (Making of the English Working Class) hivatkozva, az amerikai munkásokkal foglalkozó kutatók rámutattak, miképpen jött létre ez az új osztály a politikai forradalom és a gazdasági átalakulás sodrában. Az amerikai munkásosztály kialakulását vizsgáló kutatók az osztályformálódás folyamatához különböző szempontokból közelítették: a massachusettsi Lynn városának cipészeit, a Lowell-beli nagy textilgyárakban dolgozó munkáslányokat, egy kis pennsylvániai falu szövő- és fonó munkásait, valamint New York és Philadelphia nagyvárosainak minden fajta munkását számba véve rámutattak arra, hogy a munkásoknak a termelésről, illetve a felemelkedő tulajdonosi osztályról szerzett közös tapasztalataiból miképp alakult ki a munkásosztály egységének képzete.¹ A század közepére az amerikai munkásokból olyan társadalmi osztály alakult ki, melyet már nem lehetett figyelmen kívül hagyni.

*Ira Berlin és Herbert Gutman, Kende János és Sipos Péter, valamint David Montgomery tanulmányait az 1982. augusztusában Budapesten tartott magyar–amerikai történész kollokvium anyagából közöljük.

¹ L. pl. *Alan Dawley: Class and Community. The Industrial Revolution in Lynn (1976). Thomas Dublin: Women at Work. The Transformation of Work and Community in Lowell, Massachusetts, 1826–1860 (1979). Gary Kulik: Pawtucket Village and the Strike of 1824. Radical History Review (1978); Bruce Laurie: Working People of Philadelphia, 1800–1850 (1980).*

Az osztályá-formálódás kutatói azt is kifejtik, hogy az amerikai munkásosztály kialakulása során miképpen formálták ki a munkások az amerikai forradalomból merített politikai, társadalmi eszmékből, gazdasági elképzelésekből és tapasztalataikból a korai amerikai kapitalizmus jellegzetes kritikáját. Ezen eszmék és tapasztalatok középontjában a republikanizmus állt. Az a társadalmi rend, mely 1840 előtt az amerikai férfiak és nők bérmunkásokká válásának kerete volt, nemcsak a specializált munkához való alkalmazkodási képességet, hanem a republikánus ideológiára való rátermettségüket is próbára tette. Az Alapító Atyák, bár közel sem voltak egalitáriánusok, féltek a túlzott hatalom következményeitől. Nem a magánéleti, hanem a közéleti szféra aggasztotta őket leginkább. Alexander Hamilton figyelmeztetett arra, hogy „ha hatalmat adok valakinek létezésem fölött, akkor az morális létezésem felett is rendelkezhetik”. Hamilton és generációja már nem élte meg a korai ipari kapitalista korszakot, de a republikánus ideológia túlélte őket s az iparosodó Amerika mesteremberei és munkásai között új életre kelt.

Ahogy a preindusztriális munkásokból bérmunkás osztály lett, a republikánusok nem tűntek el s nem is maradtak régimódi jámbor patrióták. E helyett a jacksoni Amerika kenyérkereső munkásai a republikanizmusból jellegzetes és radikális — bár nem szocialista — érvet kovácsoltak a 19. századi kapitalizmussal járó mély egyenlőtlenségek ellen. A republikanizmust a társadalmi egyenlőséggel azonosították, nem pedig a gazdagsáért folytatott nyílt versenyfutással. A New England-i új pamutgyárban dolgozó nők például a következőképpen támadták munkaadóikat:

„Megmutatjuk ezeknek a halandzsázó pamutkirályoknak, New England újjgazdag arisztokráciájának, akik olyan arrogánsan törekszenek arra, hogy Isten örökségén uralkodjanak, hogy jogainkat nem lehet büntetlenül letiporni; hogy ezentúl nem vetjük alá magunkat annak az önkényes hatalomnak, melyet az utóbbi tíz évben korlátlanul gyakoroltak felettünk.” Eszméik sokkal többet jelentettek, mint a 18. századi republikanizmus újradefiniálását. Élesztették és támogatták a szakszervezetek, sztrájkok, szövetkezetek, az élesnyelvű munkássajtó útján azt az újra- és újra feléledő közös törekvést, hogy az ipari kapitalisták egyre növekvő hatalma felett ellenőrzést gyakorolhassanak. (Nem véletlen, hogy az amerikai történelem polgárháborút megelőző időszakának legnagyobb sztrájkját, melyben az 1860-ban Massachusettsben dolgozó 60 000 cipőipari munkás és munkásnő legalább egyharmada vett részt, G. Washington születésnapján kezdték meg.) Vagyis: 1840 előtt az amerikai bérmunkások olyan sajátos ideológiát alakítottak ki, mely a kapitalizmustól független volt és szemben állt vele.

Az amerikai munkásosztály kialakulását követő évtizedek — hozzávetőleg 1840-től a 20. század első éveigi — ennek az új alárendelt osztálynak gyors fejlődéséről tanúskodnak. Az amerikai munkásosztály *fejlődéséről* kevesebbet tudunk, mint kialakulásáról. (Bár néhány tanulmányban megkísérelték, hogy az amerikai kapitalizmus szervezetének jellegében végbement változásokat összekapcsolják a termelés átalakulásával és az amerikai államnak a munkásosztály fejlődése révén elért konszolidálásával — ez a munka még kezdeti állapotban van. A legjobb tanulmány a 19. század utolsó évtizedeiben s a 20. század első évtizedében elért fejlődést emeli ki.) A munkásosztály *fejlődésének* megértését az nehezíti, hogy eddig még nem sikerült tisztázni azt a tényt, hogy ez az új osztály egyre nagyobb lett, s egyre hosszabb múltra tekinthetett vissza, mégsem reprodukálta önmagát. Az amerikai munkásosztály 1840–1888 közötti

fejlődési szakaszában a korábbi amerikai proletariátust alkotó munkásság leszármazottai kevesen voltak. Következésképpen ők képviselték a kapitalista társadalmi viszonyokra és a függő bérmunkára vonatkozó kezdeti amerikai munkásosztálybeli kritikát. Néhányan — mint arra D. Montgomery s más, a munkásosztály történetével foglalkozó kutatók rámutatták — valóban ezt is tették.² De 1880-ban számuk még jelentéktelen volt, különösen az átlagos napszamosok s azok között az ipari munkások között, akik gyárakban, bányákban és a feldolgozó iparágakban dolgoztak. 1880-ban kevesebb „az USA-ban született” amerikai munkást alkalmaztak átlagmunkásnak.

Az idősebb, Amerikában született munkások között alig akadt olyan, aki bányákban, vagy az iparban dolgozott volna. 1880-ra az USA-ban már fejlett volt az ipari kapitalizmus, de az országnak viszonylag kevés idős itt-született munkása (vagyis: az USA-ban született szülőktől származó s az USA-ban született munkás) volt az amerikai gyárimunkások között (l.: 1. és 2. táblázat). Ez tehát egyszerűen annyit jelent, hogy képtelenség az amerikai munkásosztály 1840–80 közötti fejlődését oly módon vizsgálni, hogy az USA-ban született fehér férfimunkásokra s gyári munkásokra koncentrálunk. Ilyenekből túl kevés volt. Az 1840 előtt kialakult amerikai városi ipari munkásság 1840 és 1880 között nem reprodukálta magát. Növekedése másféleképpen nyilvánult meg.³

A korábbi amerikai munkásoktól származó USA-ban született munkások hiánya a 19. század utolsó évtizedeiben azt sugallja, hogy a fejlődésnek ezen döntő fontosságú időszakában alaposan meg kell ismerni az amerikai munkásosztály szerkezetét. Túlontúl

1. táblázat

Helység	A teljes kereső népesség 1880-ban	A régi családokból származó 30 éves vagy annál idősebb fehér munkások száma 1880-ban
Leavenworth, KS	3 092	91
Galveston, TX	3 920	95
Covington, KY	6 206	145
Newport, KY	3 928	51
Saginaw E. and Saginaw, MI	7 168	259
Woonsocket, RI	4 093	87
Rock Island, IL	2 380	52
Joliet, IL	2 980	51
Burlington, IA	3 717	80
Dubuque, IA	4 198	44
Waterburg, CT	4 098	87
Paterson, NJ	11 929	286

²David Montgomery: Beyond Equality: Labor and the Radical Republicans, 1862–1872 (1967).

³A cikkben közölt adatok a munkásosztály és a városi lakosság életkorára, foglalkozására, nemek szerinti, születési és a szülők születése szerinti megoszlására, az 1880-as amerikai szövetségi népszámlálás kéziratos anyagára épülnek.

2. táblázat

Helység	Iparág	A munkások száma az adott iparágban 1880-ban	A régi családokból származó 30 éves vagy annál idősebb fehér férfimunkások száma 1880-ban
Pawtucket, RI	textil	2753	137
Woonsocket, RI	textil	3834	93
Scranton, PA	bányászat	4502	25
Ohioi kerületek ^a	bányászat	6026	374
Illinois kerületek ^b	bányászat	1913	8
Paterson, NJ	vas/acél	2350	314
Scranton, PA	vas/acél	1022	72
Cleveland, OH	vas/acél	4776	292
Youngstown, OH	vas/acél	1784	41
Covington/Newport, KY	vas/acél	1884	114
Joliet, IL	vas/acél	800	50
Waterburg, CT	réz	4500	114
Derby/Ansonia, CT	réz/textil	2530	197
Haverstraw, NY	téglagyártás	1143	35
Saginaw/E. Saginaw, MI	fatermékek	1242	88
Cleveland, OH	olajfinomítás/ hordógyártás	1050	29
Moline, IL	eke mg. gépek	640	54
Paterson, NJ	textil	9235	67

^aMahoning, Trumbull, Stark, Lawrence és Perry.

^bSt. Clair és Will.

is könnyű dolog volt minimalizálni a 19. század második fele amerikai munkásosztályának fejlődésében az emigránsoknak és gyermekeiknek jelentőségét. 1880-ban a külföldön születettek az USA összlakosságának csak 13%-át alkották, egy másik 13%-ot viszont a színesbőrű USA-ban született amerikaiak képviseltek. Tehát minden 4 amerikaiból 3 USA-ban született fehér ember volt, beleértve a nőket és gyerekeket is. Az USA-ban született fehéreknek az összlakossághoz viszonyított magas arányát (75%) a munkásosztály történései rosszul értelmezték. Ez arra vezetett, hogy az amerikai munkásosztály fejlődésében alábecsülték a külföldön született munkások szerepét, s ezáltal eltorzították mind az osztályviszonyok, mind pedig az amerikai munkásosztály 1840 előtti kialakulása és az azt követő története közötti összefüggést.

Ebből a statisztikai adatból (75%) egy nagyon konvencionális amerikai történelemkép adódik. Ez az USA-ban született munkásoknak a külföldi származásúakkal való szembeállítását hangsúlyozza (beleértve a fehér munkásoknak a színesbőrűekkel szembeni ellentétét). Ezt a hagyományt követő kutatók a következőképpen jellemezték az amerikai munkásosztályt:

1. A 19. századi amerikai bérmunkások igen nagy százaléka az USA-ban született fehér amerikai;

2. a valódi USA-beli származású fehér amerikai munkásosztály 1840 előtt alakult ki;
3. az 1840 előtt kialakult amerikai munkásosztály a következő néhány évtizedben újratermelte magát. Az emigránsok és gyermekeik (a korábbi rabszolgákkal együtt) meggyengítették az osztályformálódás igazi amerikai folyamatát s az ezt követő osztályfejlődést. Betolakodók voltak, új szereplők egy olyan drámában, amelyben addig elsősorban fehérbőrű amerikai férfiak és nők vettek részt.
4. Külön kell tanulmányozni azokat, akik a kultúra fő sodrán kívül születtek. Ők munkásként is kívül álltak a fősodrason. Olyan emigránsok, akiket olyan amerikai nagyvárosokba telepítettek, mint New York és Chicago. A legtöbbjük bérmunkásként dolgozott, de tapasztalataik elkülönített, nem tipikus amerikai osztálytapasztalatok voltak.

Ténylegesen azonban, kevés kivételtől eltekintve, 1840 után a legtöbb amerikai munkás vagy emigráns, vagy emigránsok gyermeke volt. Minden amerikai városban s majdnem minden amerikai foglalkozási ágban aránytalanul sokan, s általában a munkáság döntő többségének tagjai között az USA-n kívül születtek, vagy a külföldről származottak gyermekei voltak. Ha közelebbről megvizsgáljuk azokat a közepes méretű illinoisi és iowai városokat, mint pl. az illinoisi Rock Island és Joliet, vagy pl. a iowai Burlington és Dubuque, a maguk sokféle munkásosztálybeli lakosságával, betekintést nyerünk a munkásosztály születésébe. 1880-ban ezen városok mindegyikének összlakossága a nemzeti fejlődési mintát követte: négy lakosból közel három az USA-ban született fehérember volt. De úgy, mint másutt is, eme iowai és illinoisi városok bérmunkából élő lakosságának összetétele radikálisan eltér a város összlakosságának összetételétől. Az Amerikában született fehérek aránya a dubuque-i 13%-tól a Rock Island-i 25%-ig terjedt. Ez másképpen úgy is kifejezhető: 1880-ban a iowai Dubuque-ben a bérmunkások vagy külföldi származásúak volta, vagy emigránsok gyermekei, vagy feketék (l.: 3. táblázat). Ha figyelmesen vizsgáljuk más amerikai nagyvárosok munkásosztályának összetételét, arról győződhetünk meg, hogy az ezekben a kis középnyugati városokban kialakult minta egyben általános minta is volt.

Az 50 legnagyobb amerikai városból 40-ben — melyek méretben New Yorktól Atlantáig és Denverig terjednek — a bérmunkásoknak legalább 75%-a vagy bevándorolt volt, vagy bevándoroltak gyermeke, vagy fekete. A nagyvárosok sorában a dél-karolinai Charleston vezet a fekete vagy bevándorolt szülőktől származó bérmunkások arányával. A következő

3. táblázat

Helység	Lakosság	Az USA-ban született fehér lakosoknak az összlakossághoz viszonyított aránya, %	Az itt született fehér munkások aránya, %
<i>Illinois</i>			
Rock Island	11 659	71	25
Joliet	11 657	72	18
<i>Iowa</i>			
Burlington	19 450	72	26
Dubuque	22 254	71	13

15 város: San Francisco, Nashville, Richmond, Chicago, Fall River, Atlanta, New Orleans, Washington, New York, Detroit, Milwaukee, Lawrence, Lowell, Cleveland és Paterson.

A nemzeti modellen belül a regionális és helyi variációkat hasonló regionális vizsgálatokból ismerhetjük meg, amelyek az összes, legalább 10 ezer lakosú kis és nagyvárosokat számba veszik. Ezeket röviden a következőképpen összegezhetjük:

1. Az idevalósi fehér szülőktől származó, itt született fehér munkások a New England-i munkásosztály körében a legáltalánosabbak, s a távol-nyugati Sziklás Hegységben, továbbá a délkeleti és a déli kis- és nagyvárosokban a legkevésbé jelentősek.
2. Egyik Sziklás Hegység-i, délnyugati vagy déli városnak sincs olyan munkássága, melyben az ott született fehérek a férfi bér munkások 25%-ánál többet tesznek ki.
3. Csak három olyan nagy közép-nyugati, illetve nagy-síkvidéki város van (Indianapolis, Columbus és Dayton), ahol az Amerikában született fehér bér munkásoknak jelentős százaléka található. Ilyenekre bukkanunk még az Ohio-völgyi régi kis városokban, melyek a pennsylvaniai határtól nyugatra húzódnak, de sehol másutt ebben a térségben.
4. Az Amerikában született fehér bér munkások a kelet-pennsylvaniai városokban, valamint a Hudson- és a Mohawk völgyi városokban voltak jelentékeny számban. A legtöbb középatlanti városban azonban a bér munkás népességet az emigránsok s azok gyermekei határozták meg.
5. New England eltérést mutat az ország más részeihez képest. Nagyvárosaik – Lynn s talán még Worcester kivételével – a nemzeti mintát követték. De New England közép méretű városainak felében s kisvárosainak még nagyobb hányadában jelentős számú Amerikában született fehér munkás élt.

Ezek a helyi eltérések azonban nem homályosítják el a nagyobb nemzeti modellt. Az egész országban a fejlődő amerikai munkásosztály kis százalékát alkották az Amerikában született fehér szülőktől származó idevalósi fehér munkások.

Az amerikai munkásosztály kialakulását követő években ezt az osztályt a bevándoroltak beáramlása alkotta újjá. Eddig a nagy- és kisvárosok egész bér munkás-lakosságát vizsgálták. A foglalkoztatottak elemzése a gyáripari, a feldolgozó- és bányászati iparágakban az idevalósi fehér szülőktől született munkások relatív jelentéktelenségét mutatja (l.: 4. táblázat).

Ezek a munkások a szakképzettséget kívánó építő szakmákban, valamint a vasúti szakmákban fontos helyet foglalnak el, különösen a régebbi keletű, valamint a déli kis- és nagyvárosokban. Kevesen dolgoztak közülük a szénbányákban, a vas- és acéliparban, a többi feldolgozó- és termelőiparágban, mely oly sok közép méretű amerikai város 1840 utáni növekedésének háttere. 1880 előtt ilyen ipari települések elsősorban Északon és Nyugaton fejlődtek, oly módon, hogy ezekben a városokban az afro-amerikaiaknak nem volt fontos szerepük. A bevándoroltak és gyermekeik messzemenően pótolták őket.

1880-ra a bevándoroltak gyermekei a munkásosztály dinamikus részévé váltak. A fiatal amerikai munkások származását vizsgálva, azokét, akik 1880-ban 30 éven aluliak voltak, azt látjuk, hogy a bevándoroltak gyermekeinek fontos szerep jutott. A 30 éven aluli fehér munkások közül a bevándoroltak gyermekeinek száma gyakran meghaladta

mind az odavalósi szülőktől származó fehér munkások számát, mind pedig a külföldön született munkások számát (l.: 5. táblázat).

Az osztályviszonyokat és osztálymagatartást tanulmányozó, a munkásosztállyal foglalkozó történész számára a bevándorolt szülőktől származó fiatal munkások magas aránya döntő kérdést vet fel. Megfelelő-e, ha „idevalósi” munkásoknak nevezzük őket? Milyen

4. táblázat

Helység	Iparág	Munkások száma	A külföldön születettek és a bevándoroltak gyermekeinek aránya, %
Paterson, NJ	vas/acél	2352	78
Scranton, PA	vas/acél	1022	85
Cleveland, OH	vas/acél	4776	86
Youngstown, OH	vas/acél	1784	90
Covirigton/Newport, KY	vas/acél	1884	87
Joliet, IL	vas/acél	800	87
Lackawanna CO., PA	antracit	6440	97
Clearfield, Mercer, Cambria és Westmoreland kerületek, PA	bitumen	8130	74
Mohoning, Trumbull, Stark, Lawrence Lawrence és Perry kerületek, OH	bitumen	6062	86
Waterbury, CT	réz	4500	79
Derby/Ansonia, CT	réz/textil	2530	82
Haverstraw, NY	tégla	1143	87
Paterson, NJ	textil	9235	87
Saginaw, E. Saginaw, MI	fa	1242	85
Cleveland, OH	olajfinomítás/hordó	1050	86
Moline, IL	eke (mg. gépgyártás)	640	81

5. táblázat

Kis- vagy nagyváros	Az USA-ban született külföldi szülőktől származó 30 éven aluli fehér lakosság, aránya 1880-ban, %
Galveston, TX	50
Covington, KY	63
Leavenworth, KS	51
Newport, KY	71
Saginaw/E. Saginaw, MI	35
E. St. Louis, IL	42
Burlington, IA	43
Davenport, IA	54
Derby/Ansonia, CT	56
Rock Island, IL	42
Belleville, IL	70
Dubuque, IA	64
Waterbury, CT	58

származást és kultúrát tulajdonítunk ezeknek a férfiaknak és nőknek? Mit jelent az „asszimiláció” fogalma a gyors kapitalista fejlődés összefüggésében és az új városi tömegkultúra kialakulásában? Az e kérdésekre adandó válasz magában foglalja azt is, hogyan jellemezhető az a folyamat, amelynek során felnőtt amerikai munkásokká váltak. De kiterjed arra az 1880 utáni, kevésbé tanulmányozott történeti folyamatra is, mely formát adott a politikai magatartásnak és a tömegkultúrának, az osztályellentétnek és az osztály teljessé válásának

E kérdések fontosságát tanúsítja az a vizsgálat, mely Paterson (NJ.), Scranton (Penn.) és Cleveland (Ohio) fiatal férfimunkásait elemzi (l. 6. táblázat).

6. táblázat

Város és foglalkozás	30 éven aluli munkások 1880-ban, %-ban		
	külföldi szülők- től az USA-ban született	idevalósi szülők- től az USA-ban született	külföldön született
<i>Scranton</i>			
Bányász, bányaipari munkás	65	4	31
Napszámos	49	12	39
Vas- és acélip. munkás	52	17	31
<i>Cleveland</i>			
Napszámos	32	9	59
Kádár	29	3	68
Cipész	39	7	54
Szabó	19	4	77
Mozdonyvezető	50	20	30
Vasöntő	47	16	37
Egyéb vas/acélip. munkás	38	9	53
<i>Paterson</i>			
Napszámos	28	19	53
Építő-szakma	32	41	27
Városi kézműipar	40	25	35
Vasipari munkások	46	22	32
Textilmunkások	46	16	38

Az a történész, aki egy kalap alá veszi a külföldi szülöktől származó idevalósi munkásokat az USA-ban született szülöktől származó USA-ban született munkásokkal, eltorzítja az 1840 és 1880 közötti amerikai osztályfejlődést. Ez a hiba ahhoz a téves benyomáshoz vezet, mely szerint két egyforma áramlatból – egy „USA-beli” és egy „külföldi” – alakult volna ki a fejlődő munkásosztály. Valójában két áramlat létezett, de azok nem voltak egyformák. Ha megvizsgáljuk a fiatal scrantoni bányászok, a fiatal clevelandi mozdonyvezetők, a fiatal patersoni textilipari munkások eredetét, szembe-tűnővé válik a leglényegesebb különbség. Az alább ábrázolt „A” módszer hibás (l.: 7. táblázat).

7. táblázat

Város/foglalkozás	A 30 éven aluli munkások, 1880-ban (%)			
	„A” módszer		„B” módszer	
	az USA-ban születettek	külföldön születettek	az USA-ban születettek	külföldön születettek, v. külföldi szülők USA-ban született gyermekei
Scranton, bányászok	69	31	4	96
Cleveland, mozdonyvezetők	70	30	4	80
Paterson, textilipari munkások	62	38	16	84

Azok, akik az „A” módszert követik, félremagyarázzák az 1840–1920 közötti amerikai történelem sok jelenségét. Az, ahogyan a scrantoni bányász-közösség fejlődött, minden tekintetben radikálisan különbözik attól, hogy ne azt tételezzük fel, hogy a fiatal bányászok 69%-a „idevalósi”, hiszen a valóságban a fiatal bányászok 96%-a vagy bevándorolt volt, vagy bevándorolt szülők Amerikában született gyermeke. Az, hogy a clevelandi vasipari munkások között hogyan fejlődött a szakszervezeti mozgalom, gyökeresen más akkor, ha azt feltételezzük, hogy a fiatal clevelandi mozdonyvezetők 70%-a „idevalósi” születésű, amikor valójában a város fiatal mozdonyvezetőinek 80%-a vagy emigráns, vagy emigráns szülőktől származó amerikai születésű volt. Más jellegűek lesznek a munkásosztály kulturális és társadalmi szervezetei, ha azt tételezzük fel, hogy a fiatal patersoni textilmunkások 62%-a „USA-beli születésű”, amikor valójában a fiatal textilmunkások 84%-a vagy bevándorló, vagy bevándorolt szülőktől Amerikában született ember volt.

Nem azt akarjuk sugallni ezzel, hogy a bevándorolt szülők és Amerikában született munkásosztálybeli fiaik és lányaik hasonlóképp élték át az amerikai kapitalizmust. Ez az egyik melléfogást egy másikkal cserélné fel, azáltal, hogy az „etnikumot” a történelmi kapcsolatok változó sorában mint állandó faktort testesítené meg. A második generációs amerikai munkások hasonlóképpen különböztek külföldön született szüleiktől, mint az 1920-beli amerikai kapitalizmus az 1880-beli amerikai kapitalizmustól. De ezek a különbségek egyelőre még homályosak, mivel eddig nem tanulmányozták a második generációbeli amerikai munkásokat. Az amerikai bevándorlás-történelem jellegzetes kritikája továbbra is azt a felfogást hangsúlyozza, amit Marcus Lee Hansen „furcsa dualizmusnak” nevezett s melyben szerinte a bevándoroltak gyermekei „beleszülettek”. Hansen szerint „a külföldi származásukat tanúsító jegyek közül lehetőleg annyitól akartak megszabadulni, amennyit csak lehetséges lerázni”.⁴ De a fejlődő amerikai munkásosztályban különálló egységként való jelenlétüket nem lehet a kultúra fő áramlatába asszimilálódo egyszerű „modellként” felfogni. Henry Ford és a korai 20. század autó-

⁴Hansent idézi: *William Paterson: Concepts of Ethnicity*. Harvard Encyclopedia of American Ethnic Groups. 1980. 239.

iparának menedzseri másképp látták ezt, 1915-ben egy Ford-gyári menedzser így ír az üzemi munkások különböző csoportjairól szerzett benyomásairól:

„Az amerikaiak a blöffnek régi mesterei, s hosszú időbe telik, amíg megtanítjuk őket arra, hogy a blöff és a látszat itt semmit sem ér. A bevándoroltakat fontos embereknek tartjuk, akik fizikailag jól fejlettek, ami elősegíti jó munkájukat, s a gondolkodást lehetővé tévő szellemi kapacitásuk is jó... Mindent értékelnek, amit mások tesznek értük. A bevándoroltak gyermekei – s e gyermekek leszármazottai – azok, akik a legtöbb gondot okozzák. Megpróbálnak önkényeskedni és szembefordulnak a hatóságokkal.”⁵

E megfigyelés logikája arra ösztönöz, hogy ha az amerikai munkásosztály történelmét az új koncepció szerint szemléljük, az szükségessé teszi az USA-ban született szülőktől származó USA-beli születésű munkások és a bevándorolt szülőktől származó USA-ban született munkások megkülönböztetését.

(Az 1930-as évek szakszervezeti szervezkedéséről írva, David Brody munkáspárti történész megállapítja: „A tömeggyártásra berendezkedett iparágakban az etnikai identitás nagy hatással volt a szakszervezeti szervezkedésre. Az egyik detroiti autóalkatrészgyár 1936–40 közti alapos elemzése rámutat erre a fejlődésre: a fiatal, második generációs munkások csatlakoztak először; őket követték az idősebb lengyel és ukrán munkások, akik kezdetben haboztak, de végül is lojálisak voltak; utánuk következtek a szét-szórtnan élő appalache-i munkások...; és végül az észak-európai származású szakmunkások, akiket bele kellett kényszeríteni a szakszervezetbe. Ez azonban nem volt változtathatatlán: a Midland Steel detroiti üzemében az észak-európai származású szakképzett munkások 1936 és 39 között átvették a szakszervezet vezetését, s őket csak 1940-ben váltotta fel frakcióharcok során a betanított munkások második generációja.”)⁶

Ez a megkülönböztetés azt mutatja, hogy a bevándorolt származású amerikai munkásosztály 1880 körül megkezdte saját újratermelését, s hogy gyermekeikből lettek az amerikai ipari munkások, különösen a gyári munkások. Hagyományaik s „gyökereik” nem nyúlnak vissza John Winthropig s puritán városáig. A paraszti és árutertermelő gazdaságokra, s különösen az európai kapitalizmus munkás-brigádjaira, üzemeire és gyáira terjedtek ki.

Sokan jöttek egyenesen paraszti kisbirtokról, vidéki falvakból, mások viszont – mint azt David Montgomery meggyőző érvelése bizonyítja – „az ipari világban születtek és nevelkedtek... A köztük (ti. a két csoport között) végbemenő kölcsönhatás – az ipari kapitalizmus gyorsan érő körülményei között – alakította ki a munkásosztály osztálytudatát”.⁷

A bérmunkások természetesen nem éltek elszigetelten. Az osztályviszonyok hálójában éltek, s ez határozta meg, hogyan szervezik életüket s hogyan értékelik élményeiket. Egy függő helyzetben levő társadalmi osztály összetételének megértése az osztály történeti magyarázatának még csak kezdete. Nagyobb összefüggésbe kell illesztenünk mindazt, amit az amerikai munkásosztály összetételéről tudunk.

⁵ John R. Lec-t idézi: *Stephen Meyer: The Five Dollar Day, Labor Management and Social Control in the Ford Motor Company, 1908–1921.* 1981. 93.

⁶ *David Brody: Labor.* Harvard Encyclopedia of American Ethnic Groups. 1980. 617.

⁷ *David Montgomery: Gutman's Nineteenth-Century America.* Labor History, 19. 1978. 420.

Az amerikai munkásosztály összetételében 1840 és 1880 között végbement radikális változás az egész amerikai társadalom átalakulásának jellemző tünete volt. Ez az átalakulás tárja fel azokat az összefüggéseket, amelyek figyelembevételével újraértelmezhetjük az amerikai munkásosztály fejlődését, valamint a 19. századi elit- és tömegkultúra kapcsolatát. 1840-ben minden 10 amerikai közül 7 rabszolgaként, vagy szabad farmerként dolgozott, s az amerikai népnek csak 11%-a élt 2500 vagy annál nagyobb lakosságú városokban. 1880-ban kb. 10 millió ember élt 10 000 fős vagy annál nagyobb városokban (l. 8. táblázat).

8. táblázat

Dátum	A városok lakóinak száma 25 000+	A városok lakóinak száma 250 000 +
1840	935 000	306 000
1880	8 600 000	4 400 000
1900	17 500 000	10 800 000

Ezek az új, növekvő metropolisok, mint az amerikai ipar és kereskedelem központjai, a 19. század közepére az osztályküzdelmek csatateréivé váltak. E városok lakói szinte kivétel nélkül szemben álltak azzal a munkássággal, melynek 3/4-e bevándorolt, vagy bevándoroltak gyermeke, vagy fekete volt. Annak a városi lakosságnak az aránya, mely ilyen környezetben élt, attól függően változott, hogy melyik területen feküdt a város s mekkora volt. Délen, délnyugaton, távol-nyugaton és a Sziklás Hegység államaiban 98% és 100% közt változott, s 67% és 79% közt mozgott New Englandban. Az ország legnagyobb városaiban 92% és 97% között, a 10 000–19 000 lakosságú városokban 54%–64% közt volt. 1880-ban egészében a 10 000 vagy nagyobb lakosú városokban élő minden férfi, nő és gyermek 82–86%-a, vagyis minden 7 emberből kb. 6 olyan környezetben élt, ahol 4 bémunkásból 3 bevándorolt, bevándoroltak gyermeke, vagy fekete volt.

A munkásság eszméi és magatartása ebben a környezetben alakultak. Azt, hogy miképpen jött létre az osztály- és kulturális szolidaritás 1840–90 között, jól illusztrálja a Nevada határán fekvő Comstock Lode kemény kőzetű ezüstbánya – mely akkor a világon a legnagyobb ilyen vállalat volt – bányászainak a tevékenysége. Az olyan városok, mint Virginia City és Gold Hill gyorsan növekedtek s a bevándorolt bányászok is ide települtek. A Virginia City bányászainak szervezetei életét megörökítő 1875-ös napló rávilágít gazdag kulturális változatosságukra. Ez a társasélet az újévi ünnepséggel kezdődött, amikor a németek az Athletic Hallban táncoltak és énekeltek, s a franciák és olaszok is együtt ünnepeltek a Gregoire's Salon-ban. Ugyanaznap még a 16 tagú Cornish Zenekar és az Angol Kórus-Társaság ünnepségére is sor került. Február első felében a városban lakó kínaiak ünnepelték új évüket, valamint az olasz s az ír jótékonyági társaságok tartották meg évi közgyűlésüket, így aztán Emmet ír testőrei a város utcáin keleti ünneplőkkel keveredtek össze. A nemzetiségek hasonló érintkezése figyelhető meg az év bármely szakaszában. Augusztusban a skótok Robert Burns születésnapjának évfordulóját ünnepelték meg, összegyűlt a klán és dudáltak, s ennek hangjai disszonánsan keveredtek azokkal a két héten keresztül adott nyilvános koncertekkel, melyeken prof. Varney német

9. táblázat

	10 000 vagy nagyobb lakosú városok népessége 1880-ban	A teljes lakosság aránya azokban a városokban, melyekben a munkásosztály 75%-a, vagy nagyobb része bevándorlókból, bevándoroltak gyermekeiből vagy feketékből áll, %
<i>Régió</i>		
Távol-Nyugat, Dél-Nyugat, Sziklás Hegység	490 000	100
Dél	1 400 000	98–99
Közép- és Nagy Síkság	2 760 000	80–85
A Középső Atlanti-óceáni vidék	3 652 000	83–89
New England	1 679 000	67–79
<i>A városok nagysága</i>		
35 000+	7 070 000	92–97
20 000–34 999	1 230 000	65–71
10 000–19 999	1 710 000	54–64

együttese, valamint Emmet gárdájának zenészei, a cornishi zenekar s az olasz operatársulat játszott. A hónap végére a Bányász Szervezet Központjának épületét Rosh Hashanah és Yom Kippur ünnepére lengyel zsinagógává alakították át, a mexikóiak függetlenségüket ünnepelték és a kanadai Segélyező Társaság is gyűlést tartott.⁸ Ennek ellenére a Virginia City-beli szakszervezeti napló eseménydús beszámolója mégis hiányos marad, mivel nem említi azt az erős ipari szakszervezetet, melyet az oly eltérő és heterogén összetételű munkáslakosság hozott létre. Az általuk 1863-ban megszervezett szakszervezet a munkások számára modellül szolgált az egész Nyugaton, s alkotmányának bevezetése alkalmából az egész bányász területen új tagok írták alá s esküdtek fel rá:

„... figyelembe véve azokat a meglevő bajokat, melyeket a bányászoknak a Tőke elnyomó hatalmától el kell túrnie, szükséges, hogy tiltakozzunk, hogy javítsunk társadalmi körülményeinken, s hogy helyet biztosítsunk magunknak a társadalomban . . . Össze kell fognunk társainkkal annak érdekében, hogy jobban meg tudjuk szervezni a zsarnoksággal szembeni osztatlan ellenállást . . . Mi . . . elhatároztuk, hogy szövetséget hozunk létre . . . mivel szövetség nélkül erőtlenekek vagyunk, általa viszont hatalmunk lesz; – s nincs a Tökének olyan hatalma, nincs olyan helyzet, mellyel ne tudnánk határozottan szembeszállni, – Ha egyesülünk, erőre teszünk szert; cselekedjünk helyesen s ne féljünk”.⁹

⁸ Wilbur S. Shepperson: *Restless Strangers, Nevada's immigrants and Their Interpreters*. 1970. 19–24.

⁹ Richard E. Lingensfelter: *The Hardrock Miners, A History of the Mining Labor Movement in the American West 1863–1893*. 1974. 42.

Sem a kulturális sokféleség, sem pedig a konfliktusok nem tudták megakadályozni, hogy létrejöjjön ez a szövetség, mely hatalommá vált ebben a térségben.

Virginia City munkásai — mint más amerikai városok munkásai is — szervezeti tevékenységükben eltérő osztálykultúrájukat átmentették a Régi Világból az Új Világba s át is alakították azt. 1840 és 1890 között a bevándoroltak és gyermekeik uralták azokat az ellenzéki mozgalmakat, amelyek először 1866 és 1872 között, majd 1883–94-ben érték el csúcspontjukat. Különböző, az együttműködést szolgáló mozgalmakat és szervezeteket vezettek, mint pl. a Munkások Lovagja, azokat a szövetségeket, melyekből az Amerikai Munkás Szövetség alakult, a kislétszámú, de befolyásos szocialista és anarchista mozgalmakat és a helyi politikai pártok tucatjait. Ennek során a bevándorolt munkások s gyermekeik átplántálták Amerikába az európai munkásosztály antikapitalista ideológiáját, majd pedig újjáélesztették s átfomálták a nyereséghajhászó kapitalizmus ellen a yankee bér-munkások első generációja által kialakított társadalomkritikát.

Fordította: Á. Rényi Zsuzsa

**Ira Berlin—Herbert Gutman: Class Composition and the Development
of the American Working Class, 1840—1890
(Immigrants and Their Children As Wage Earners)**

The study shows the development of the American working class between 1840—1890 based on the manuscripts of the 1880 American federal census. The authors' state that we know less about this period than about the birth of the class. The study proves with national and regional data that the American working class could not reproduce itself in the second half of the 19th century. Earlier historical works under-estimated the role of the immigrants and emphasized that the native whites composed the majority of the American workmen. The fact is however that following 1840 the immigrants and their children composed the bigger part of the American working class and blacks also gave a certain rate. In forty of the fifty largest American cities they gave 75% of the workmen. The study details how this general fact came across on the different territories of the USA. By 1880 the immigrant labor began its self-reproduction.

The study adverted to the immigrants' children's role among white workers under the age of 30 to the formation of the political and ideological views of the working class, to its organizational development and its ethnic complexity, to the connection between elite and mass culture. The authors show the way how the different traditions of the American working class, its experiences in the USA became amalgamated and built in the social criticism of the preindustrial yankee workers' first generation.

Ира Берлин—Херберт Гутман:

Классовая структура и развитие американского рабочего класса в 1840—1890 гг.

(Эмигранты и их дети как наёмные рабочие)

Авторы, используя рукописный материал переписи населения Соединенных Штатов, произведенной в 1880 году, делают попытки нарисовать развитие американского рабочего класса в 1840—1890 гг. Они укажут на то, что об этом мы имеем гораздо меньше знаний, чем о возникновении самого класса. При помощи данных государственного и регионального масштабов авторы доказывают, что во второй половине 19 века американский рабочий класс был не в силах воспроизводить себя. В исторической литературе раньше недооценивали роль рожденных не в Америке и делали акцент на том, что массу американских наемников составили природные белые американцы. А на самом деле после 1840 года подавляющее большинство американских рабочих составляли эмигранты или дети эмигрантов, а некоторую часть их составили негры; из пятидесяти крупнейших американских городов в 40-х они составили 75% наемных рабочих. В статье показано осуществление такого общепринятого факта в разных областях США. По происхождению эмигранты-рабочие начали свое воспроизводство около 1880 года.

Статья отдельно занимается вопросом о роли детей эмигрантов среди белых рабочих до 30-летнего возраста; о формировании политических и идеологических воззрений рабочего класса; о развитии его организации в своей этнической разноцветности; о соотношении массовой культуры с элитом. Статья также знакомит нас с процессом, в ходе которого традиции разного характера и в США приобретенный опыт американских рабочих как смешивались и встречались с критикой общества первого поколения преиндустриальных наемных рабочих-янки.